

IFLA

Helsinki - 11-17 augustus

Internet is ondertussen een geduchte concurrent geworden en Google zoekt voor ons. Maar bibliotheken — waar ook ter wereld — vervullen nog steeds verschillende rollen en komen tegemoet aan verschillende noden. Het zijn instellingen van kennis en cultuur. Ondertussen zijn ze ook meer dan enkel verzamelplaatsen voor documenten. Door hun gevarieerde context zijn het ook plekken van creativiteit, inspiratie en levenslang leren.

Zeven dagen. Zes keer vijf paralleltracks die in totaal 218 sessies van telkens drie tot zes lezingen presenteren. Minstens 70 standhouders, ongeveer 3000 deelnemers waaronder 9 Vlamingen. Dit is IFLA in Helsinki. Voorbereiding is alles in zo'n geval. Denk niet dat je alles ter plaatse wel zal uitpluizen. Als je een beursgids van 196 pagina's in je handen houdt, besef je pas voor welke uitdaging je staat. Er was echter nog een bijkomende uitdaging: ik sta in het dagelijkse leven alleen maar op de bibliotheekvloer als ik een boek wil ontlenen, het terug breng en soms een boete moet betalen.

Maar wie zoekt die vindt interessante sessies. Tussen de klassieke bibliotheekthema's en verschillende managementaspecten viel de lezing van Peter Von Bagh, filmhistoricus, op. Hij gaf met behulp van oude filmfragmenten een toelichting op de Finse volksaard. Clichés werden daarin eerder bevestigd dan ontkracht. Finnen zijn stil, teruggetrokken en drinken en lezen graag. Bibliotheken en literatuur zijn een wezenlijk onderdeel van de Finse nationaliteit. Von Bagh noemde Finland dan ook een natie gebouwd op boeken. Maar voor hoe lang nog? Smalltalk is aan zijn opmars bezig onder jongeren, die Von Bagh "dronken van technologie" noemt.

En dan was er nog de mogelijkheid om elke dag een sessie van de BSLA, Building Strong Library Organisations, bij te wonen. Een sterk luik over communicatie voor sterke bibliotheekorganisaties ontbrak wonderwel. Hoe worden elders publicaties, websites, blogs of social media ingezet om de sector te informeren en te activeren? Vinden buitenlandse leden hun bibliotheekverenigingen allemaal onmiddellijk op social

media of is het vechten voor zichtbaarheid? Hoe communiceren zij hete hangijzers? Het is nochtans een luxe om te kunnen klagen over het ontbreken van vaktijdschriften op een congres. Dat bleek eerder al uit de keynote tijdens de openingssessie van forensisch tandarts Helena Ranta. Haar werkerrein: internationale conflicten of culturele genocide. In genociden wordt cultureel erfgoed alsmáar vaker zelf het doelwit. Want wat eenmaal verwoest is, kan nooit volledig vervangen worden. Het bibliotheekgebouw in Sarajevo werd heropgebouwd maar de boeken en documenten die het bezat, zijn verloren. Van de Boeddhabeelden in Bamiyan, Afghanistan, blijven enkel nog de koude beelden van hun (aangekondigde) vernieling over. "Genocide is not one act of murder, it is many acts of murder." De waarde van cultuur en het belang van culturele instellingen mag niet ontkend worden. Toch slaagt de internationale gemeenschap er niet in op zulke dreigingen te antwoorden, er zijn nog altijd mensen die beroofd worden van hun erfgoed en geschiedenis.

In dat opzicht is IFLA ook een eyeopener, je staat zelden stil bij de noden van de 7000 (!) Nepalese bibliotheken, het innovatieve idee van gevangenisbibliotheken in India of de noodzaak aan expliciete hygiëneregels in Indochina. Je moet al flink je best doen wil je de contrasten tussen noord en zuid, oost en west niet zien tijdens zo'n congres ... De bibliotheek als democratische instelling is niet altijd even evident.

Na een eerste internationaal congres weet je als beginnening vooral wat je volgende keer wel zou doen: meer lokale bibliotheken bezoeken. En dan zijn er nog de voorbereidende sessies want, zo wordt gefluisterd, daar is het pas interessant. Het is daar waar de discussies worden gevoerd, waar mensen elkaar niet enkel de hand schudden maar ook diepgaande gesprekken met elkaar voeren. Want hoe je het nu draait of keert: het zijn de mensen die je ontmoet die het de moeite maken. Of je ze kent, gewoon een hand hebt geschud of enkel van vanuit de zaal hebt toegehoord. Ze verrassen, inspireren en geven energie.

Julie Hendrickx

Wortreich:

Met letterkundige musea van eigen bodem zijn we al langer vertrouwd. In de Verenigde Staten bestaat een National Museum of Language (Maryland). In Londen wil men een World of Language op poten zetten. Nederland beschikt reeds over een digitale voorbereiding (<http://www.taalmuseum.nl>) op wat uiteindelijk zou moeten uitmonden in een fysieke museumruimte. Maar over een belevingsmuseum voor taal en communicatie, beschikt bij mijn weten slechts het stadje Bad Hersfeld in Midden-Duitsland (<http://www.wortreich-badhersfeld.de>).

Dit pas in 2011 geopende museum wil ook niet graag 'museum' worden genoemd. Maar *what's in a name?* De gerenoveerde fabriekshal wil tegelijkertijd leerrijk, plezierig, innovatief en communicatief zijn, vol ideeën en ontdekkingen, voedsel voor geest en ziel. De bezoeker, jong of oud, kan via elf hoofdstukken — elf ruimtes dus — de wereld van de taal doorlopen.

Wat is taal eigenlijk? Hoe functioneert ze? Wat kunnen we met taal doen? Welke rol speelt taal in de omgang met anderen? Dit verhaal van de taal start uiteraard van bij de geboorte. Een kind leert, bij wijze van spreken, spreken aan de keukentafel. Wel, daarvoor hebben de ontwerpers een keuken geëvoceerd waar men in elk schap één van de allereerste woordjes kan opzoeken en vinden, als bij een recept. Elk hoofdstuk in het boek van de

een museum van en voor taalbeleving

taal is voorzien van een apart ontwerp. Boven je hoofd komen de citaten van illustere bollebozen — filosofen en schrijvers — naar beneden dwarrelen. Overall kan je een klepje openen of aan een speeltafel plaatsnemen. Woordspelletjes en talige balspelen te over. Ook de meest groteske misverstanden waar taal zich aan schuldig maakt, worden niet uit de weg gegaan.

Het is kwestie van de mensen erbij te betrekken, hun natuurlijke weerstand tegen participatie en actieve creativiteit te laten overwinnen door aan te sporen om zelf mee te doen. En dat is de modale museumbezoeker, die alleen maar wil kijken, niet gewoon. Uitgerekend deze interactiviteit maakt deze belevingsruimte ook zo uniek. Op een theaterplatform kan je beroemde teksten beluisteren. Evengoed komt de poëtische taal de bezoeker aangevlogen, zoals met dadaïstische gedichten op een magneetwand. Ook al gaat het hier om een Duitstalig taalmuseum, vreemd genoeg voel je je hier op geen enkel moment buitengesloten. Het is zodanig multitalig opgevat, dat eenieder uit een ander taalgebied zich aangesproken voelt. Zelfs dialecten worden op zo'n begrijpelijke wijze aangebracht dat eenieder zich op een gedigitaliseerde landkaart kan situeren en daarmee vanuit zijn eigen dialect in gesprek kan gaan. Interessant is vooral hoe ons spreken als lichaams-taal wordt voorgesteld. Mensen zijn van

oudsher vooral babbelaars. Allerhande vormen van retoriek zijn op ons lieve lijf geschreven. De taal van dieren staat dan ook niet ver af. Hoe bijvoorbeeld een stinkdier met zijn geurklieren begrijpelijke uitspraken doet. Of neem nu maar alleen onze ogentaal die des mensen is. Via spiegelreflecties kunnen we deze taal leren lezen. We ontmoeten zelfs computers die ons gemoed kunnen lezen.

Naast de permanente interactieve opstelling is er ook telkens een aanbod van gelegenheidstentoonstellingen. Afgelopen zomer was dit 'Ontdek je liefdesleven'. De clichés waarmee we de liefde betuigen, worden ons hier om oren geslagen. Met welke metaforen plegen de heren der schepping hun geliefden het hof te maken?

Dit museaal concept is opgevat als belevingsruimte voor zowel kinderen, adolescenten als volwassenen. Maar, het moet gezegd, dit is vooral geknipt voor een gezinsbezoek. Een academisch misvormde kniesoor loopt hier hopeloos verloren tussen het overaanbod aan hebberdingetjes. Niettegenstaande vormt een dergelijk museaal aanbod een gat in de markt.

Joannes Késenne

> **WORTREICH • Benno-Schilde-Platz 1**
36251 Bad Hersfeld • Duitsland

Symposium 'De Staat van het Boek'

Antwerpen, DeSingel – 23 april 2012

BIBLIOTHEEK EN BOEKHANDEL

Het symposium ving aan met een gesprek tussen **Iris Van Germeersch** (I*Boeks) en **Vincent Deldaele** (Bibliotheek Lovendegem). Wie bibliotheek en boekhandel concurrenten noemt, is niet van deze wereld. Als partners proberen beide branches om het boekenaanbod tot bij de lezer te brengen; lenen is experimenteren, kopen is koesteren. Toch blijft de relatie tussen bib en boekhandel een gespannen relatie: budgetten dalen, bibliotheken vragen als afnemer een steeds grotere korting en boekhandels zijn als leverancier genoodzaakt om steeds grotere kortingen te geven.

Boekhandels kunnen zich moeilijk vinden in de reflex van bibliotheken om steeds te kiezen voor de grootste kortingen. De bibliotheeksector verdedigt zich natuurlijk met de wet op de overheidsopdracht. Die verplicht hen om er steeds de goedkoopste optie uit te kiezen. Hierdoor komen bibliotheken vaak uit bij de grote spelers waardoor de plaatselijke onafhankelijke boekhandels geen schijn van kans meer hebben. Zij pleiten dan ook voor andere parameters voor het beoordelen van offertes. Maar ook al is de prijs pas het derde criterium op de lijst, blijf je dan nog niet uitkomen bij de grootste? En is het de taak van de openbare bib om de plaatselijke boekhandels in leven te houden?

De uitkomst blijft onbeslist. Of de oplossing ligt bij de lokale overheid? Als die een duurzaam cultuurbeleid wil voeren, houdt ze rekening met een up-to-date collectiebudget, het voortbestaan van haar onafhankelijke boekhandels en heeft ze een oog voor nieuwe criteria bij het beoordelen van offerten.

DE BUITENSPIEGEL

Het is achteraf makkelijk praten over wat er toen fout liep. Maar daar zette **Dirk De Clippeleir**, nu algemeen directeur van de Ancienne Belgique en daarvoor zeventien jaar directeur van de Belgische tak van EMI en Universal, zich vrij snel over. Net als Hans Boussie vorig jaar wou Dirk De Clippeleir ons waarschuwen voor de neveneffecten van digitalisering. Hoe slaagde de muziekindustrie er in om zichzelf overbodig te